

Sisekaitseakadeemia

Piirivalvekolledž

Margo Sirendi

BK050

EESTI PIIRIVALVE OHVITSERIDE KOGU TEGEVUS
AASTATEL 1923-1940

Lõputöö

Juhendaja:

Lembit Võime, PhD

Tallinn 2008

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž Piirivalvekolledž	Kuu ja aasta Mai 2008
Töö pealkiri „Eesti Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevus aastatel 1923–1940”.	
Töö autor: Margo Sirendi	allkiri:
Referaat	
<p>Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal „Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevus aastatel 1923–1940” ning kuulub ajaloo valdkonda.</p> <p>Lõputöö maht on 41 lehekülge. Käesolevas lõputöös on kasutatud 38 erinevat kirjanduslikku allikat. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning võõrkeelne kokkuvõte inglise keeles.</p> <p>Töö koosneb kolmest osast. Esimeses osas kirjeldatakse Eesti Vabariigi ohvitseridekogude loomist ja tegevust ülevaاتlikult. Teises osas käsitletakse Eesti Piirivalve Ohvitseride Kogu loomist ja arengut aastatel 1923–1932. Ning kolmandas osas Piirivalve Ohvitseride Kogu arengut aastatel 1933–1940 ja Piirivalve Ohvitseride Kogu likvideerimist.</p> <p>Uurimuse läbiviimiseks kasutati võrdlevat ajaloolist meetodit. Uurimustöö valdkonda kirjeldavad järgmised märksõnad: Vabariigi ohvitseridekogude tegevus, Piirivalve Ohvitseride Kogu loomine ja organisatsiooni kultuuri arendamine.</p> <p>Uurimisobjektiks on Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevus aastatel 1923-1940 ja tema liikmete panus organisatsiooni ülesehitusse ning arengusse.</p>	
Võtmesõnad : Vabariigi ohvitseridekogud, Piirivalve Ohvitseride Kogu	
Keywords : Republic's Officers' Associations, Border Guard Officers' Association	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud:	
Juhendaja: Lembit Võime, PhD	allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
SISUKORD	3
SISSEJUHATUS	4
1. EESTI VABARIIGI OHVITSERIDEKOGUD	6
1.1 Eesti Vabariigi Ohvitseridekogude asutamine	6
1.2 Ohvitseridekogude struktuur ja ülesanded	9
1.3 Tegevusvaldkonnad	13
2. EESTI PIIRIVALVE OHVITSERIDE KOGU LOOMINE JA ARENG	16
2.1 Piirivalve loomine 1922	16
2.2 Piirivalve Ohvitseride Kogu asutamine 1923	19
2.3 Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevus ja areng 1923 – 1932	21
3. PIIRIVALVE OHVITSERIDE KOGU AASTATEL 1933-1940	27
3.1 Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevus ja areng 1933-1940	27
3.2 Piirivalve Ohvitseride Kogude likvideerimine 1940	31
KOKKUVÕTE	34
RESÜMEE	37
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	40

SISSEJUHATUS

Eesti riigi loomise juures oli oluline roll piirivalvel ja seal teenivatel ohvitseridel. Piirivalve loomisega 1922. aastal pandi alus professionaalsele piirivalvamisele. Aastatega suudeti üles ehitada tõsiseltvõetav ning hästi toimiv organisatsioon, mida juhtisid aatelised ohvitserid, kes olid oma ristsed saanud Vabadussõjas. Ohvitserid olid piirivalves kandvaks jõuks ja selleks, et pakkuda pingelise teenistuse kõrvale meelelahutust ning hoolitseda ohvitseride kasvatusliku poole eest asutati 1923. aastal Piirivalve Ohvitseride Kogu (edaspidi POK). POK-i kuulusid ohvitserid ja toetajaliikmed ning selle tegevuse juhtimiseks valiti juhatus. POK-i tegevuse eesmärgiks oli ohvitseridele väärilise meelelahutuse pakkumine korraldades igal nädalal koosviibimisi ning ohvitseride harituse tõstmine erinevate loengute raames. Tegeldi ka vastava erialase kirjanduse muretsemisega POK-i raamatukokku. Mitte vähemtähtis ei olnud ka abiandmiskapitali moodustamine, et toetada ohvitseri majanduslikult. Põhirõhk oligi suunatud ohvitseride heaolu tagamisele. Kahjuks lõpetati poliitilistel põhjustel Eesti piirivalve tegevus 1940. aastal ning ühtlasi likvideeriti sellega Piirivalve Ohvitseride Kogu.

Õnneks Eesti riigi staatus muutus ning Eesti Piirivalve loomisega 1990. aasta 1. novembril asuti taas oma riigi piirivalvet üles ehitama ja möödaniku kogemustest õppides toimus 22. juunil 1993. a POK-i taasasutamiskoosolek. Käesolevaks ajaks on POK tegutsenud 15 aastat ning lõputöö teema valik ongi seotud autori enda osalemisega tänapäeva Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevuses ning huvist POK-i ajaloolise kujunemise vastu. Omaltpoolt on soov panustada uurimusega piirivalve arengusse ning kasutada töö tulemusi ohvitseride harituse tõstmiseks. Autor üritab leida vastuseid küsimusele, kas POK-i tegevustest aastatel 1923-1940 leiaks selliseid, mida saaks rakendada või eeskujuks võtta tänapäeva ohvitseride kasvatamisel?

Eesmärgiks on POK-i loomise ja tegevuse kohta ülevaate andmine ning POK-i ajalooliste kogemuste teadvustamine. Vastust ootab ka küsimus, millised olid valdkonnad, millega POK tegeles? Kas aastatega kujunenud tegevustest on võimalik leida praktilisi oskusi, mida saaks rakendada tänapäeva ohvitseride kutse-eeetika kujundamisel?

Uurimuse läbiviimiseks kasutati võrdlevat ajaloolist meetodit. Uurimustöö valdkonda kirjeldavad järgmised märksõnad: Vabariigi ohvitseridekogude tegevus, Piirivalve Ohvitseride Kogu loomine ja tegevused.

Töö koosneb kolmest osast. Esimeses osas kirjeldatakse Eesti Vabariigi ohvitseridekogude loomise ja tegevuse õiguslikke aluseid. Teises osas käsitletakse Piirivalve Ohvitseride Kogu loomist ja arengut aastatel 1923-1932. Kolmandas osas kirjeldatakse Piirivalve Ohvitseride Kogu arengut ja tegevust aastatel 1933–1940 ning Piirivalve Ohvitseride Kogu likvideerimist.

Autor kasutab oma töös erinevaid allikaid ja kirjandust, et saada informatsiooni POK-i tegevuse kohta aastatel 1923-1940. Allikateks lõputöö koostamisel on Piirivalve Valitsuse ülema kolonel-leitnant Ants Kurvitsa poolt antud päevakäsud (Piirivalveameti arhiiv, edaspidi PVAA); Eesti Riigiarhiivis säilinud fondid nr 61, 495, 700, 979-981 teemal „Kirjavahetus Piirivalve Valitsuse ja Ohvitseride Koguga viimase tegevuse asjus”, mis kajastavad kirjavahetust Piirivalve Valitsuse ja Piirivalve Ohvitseride Kogu vahel; ajakirjad „Sõdur” ja „Politseileht”, millega autoril oli võimalus tutvuda tänu piirivalvemajor Meelis Kivile; 1927. aastal Riigi Teatajas avaldatud Vabariigi ohvitseridekogude põhikiri; 1938. aastal Riigi Teatajas avaldatud Ohvitseride teenistuskäigu seadlus ning artiklite kogumik „Piirivalve 1922-1932”, mis anti välja Piirivalve kümnendaks aastapäevaks.

Kõige suurem toetus antud lõputöö valmimise juures on kolonelleitnant Lembit Võimel, kelle juhendamisel antud töö valmis ning kelle kirjutatud raamatut „Eesti Piirivalvest 1918-1940” töö autor kasutab ka ühe allikana.

1. EESTI VABARIIGI OHVITSERIDEKOGUD

1.1 Eesti Vabariigi Ohvitseridekogude asutamine

Eesti relvastatud jõudude aluseks on 1917. aastal asutatud eesti rahvusdiviis. Vene revolutsiooni puhkedes koondus kogu Venemaalt Eestisse kümneid tuhandeid eesti sõjaväelasi– ohvitseri, allohvitseri ja sõdureid–, et ühineda oma rahvaga algavas võitluses enda vabaduse eest. (Traksmäe 1939:249)

Eesti riikliku sõjaväe organiseerimisega alustati Vabadussõja eel, 1918. aastal. See sündis algul vabatahtlikkuse alusel. Vabatahtlikest koosnes kõigepealt 11. novembril 1918 asutatud kaitseliit ja samal põhimõttel alustati 16. novembril Eesti 1. diviisi formeerimist. (sammas, 250) Siit võiks järeldada, et Vabadussõja lõpuga 3. jaanuaril 1920 ning Tartus Rahulepingu allakirjutamisega 2. veebruaril 1920 algas rahuaegse kaitseväge ülesehitamine.

Eesti ohvitseridekogud ja üleriigiline keskkogu tekkisid juba Vabadussõja perioodil (Võime 2007:58). Vabariigi ohvitseridekogude põhikirja § 1 järgi on ohvitseridekogud kaitsevägeasutused, mille üldiseks ülesandeks on Vabariigi ohvitseride ja sõjaväeametnike koondamine üksmeelseks isamaaliseks pereks, nende seltskondlik ja sõjaline kasvatamine ning arendamine ja majanduslik omaabi (RT 1927, 112, 1213).

1927. aastal tunnustati kehtetuks varasemad õigusaktid, mis reguleerisid Vabariigi ohvitseridekogude ja keskkogu tegevust, uus ja tolele ajale vastav Vabariigi ohvitseridekogude põhikirja hakkas kehtima 1. jaanuarist 1928 (RT 1927, 112). Põhikirja on pärast seda veel ühel korral muudetud ja seda 28. aprillil 1933 (RT 1933, 37).

Viimastest põhikirja muudatustest olulisim on piirivalve jaoks Vabariigi ohvitseridekogude põhikirja § 1 täiendus, milles loetakse ohvitseridekogudeks väeosakogud, piirivalve ohvitseridekogu, kaitseliidu ohvitseridekogu ja keskkogu. Piirivalve Ohvitseride Kogu ja

Kaitseliidu Ohvitseride Kogu kohta kehtivad kõik määrused, mis väeosadekogude kohta, nendes määrustes Piirivalve või Kaitseliidu Ohvitseride Kogu kohta ette nähtud eranditega. (RT 1933, 37, 287)

Põhikirja § 7 on ka ära määratud, et põhikirja arendamiseks kehtestab iga kogu (väeosakogud ja keskkogu) kodukorra, mis võetakse vastu üldkoosolekul (RT 1927, 112, 1214).

Keskkogu ülesanded on põhikirja järgi üldiselt samad mis väeosadekogudel. Lisaks sellele keskkogu:

1. esindab Vabariigi ohvitserkonda;
2. ühtlustab kõikide väeosade tegevust;
3. annab väeosakogudele üldiseid juhiseid sisemise elu korraldamiseks ja kontrollib, et väeosakogud täidaksid oma ülesandeid;
4. leiab lahendusi väeosakogude tegevuse arendamiseks ja aitab esilekerkinud probleeme lahendada;
5. arutab kõiki ohvitseridekogude elu puutuvaid üldisi küsimusi. (RT 1927, 112, § 77)

Ohvitseridekogude eesmärgiks on ohvitseride kujundamine ja kasvatamine. Parima ülevaate ohvitseridele esitatavatest üldnõuetest annab „Ohvitseride teenistuskäigu seadlus”. Järgnevalt on välja toodud tähtsamad punktid:

- Ohvitser on sõjaväejuht, kes on omandanud vastava ettevalmistuse ja kellele peamiselt tugineb Vabariigi iseseisvuse, sõltumatuse ja julgeoleku ning Vabariigis kehtiva seadusliku korra kaitse teostamine. Ta peab olema valmis igal hetkel oma elu ohverdama.
- Ohvitseri kui juhi seisukoht nõuab temalt erilisel kogu mõistuse, tahte ja jõu pühendamist riigikaitsele ning alalist valvelolekut ja kõhklemata tegutsemist riigikaitse huvides igal ajal ja igas olukorras.
- *Kutse vastutusrikkuse ja kõrgete ülesannete tõttu võib ohvitseriks olla ainult laitmatute elukommetega kodanik, kes tunnustab Eesti Vabariigi Põhiseaduses kehtestatud riigikorda ning kelles on välja arenenud kõigilt sõjaväelastelt nõutavad omadused kõrgeimal määral.*

- Ohvitser on kohustatud saladuses hoidma asjaolusid ja andmeid, millede saladuse pidamine on ette nähtud kehtivate eeskirjade või ülemuse korraldusega või on vajalik nende asjaolude või andmete riikliku tähtsuse tõttu. See kohustus kehtib nii ohvitseri sõjaväeteenistuse ajal kui ka pärast tema teenistusest vabastamist.” (RT 1938, 100, 871)

1.2 Ohvitseridekogude struktuur ja ülesanded

Ohvitseride Kogu tuli 1927. aasta seaduse järgi asutada igasse üksikusse väeosas, kus teenivad alaliselt vähemalt kümme ohvitseri. Administratiivselt iseseisvas sõjaväeasutuses, kus teenivad vähemalt 10 ohvitseri, võidakse asutada Ohvitseride Kogu diviisiülema või temale vastava asutuse ülema eriloaga. Väeosa ja asutus, kus teenivad alaliselt vähem kui 10 ohvitseri, liitub kogu loomiseks teise väeosaga diviisiülema või temale vastava asutuse ülema loal.”(RT 1927, 112, 1214)

Väeosa Ohvitseride Kogu sisemine struktuur koosnes järgmistest organitest: A) üldkoosolek, B) juhatus, C) revisjonikomisjon, D) majavanem (RT 1927, 112, 1215).

Üldkoosolek on korraline või erakorraline. Korraline koosolek on aastaaruande läbivaatamiseks ja eelarve kinnitamiseks ning juhatuse ja revisjonikomisjoni valimiseks. (RT 1927, 112, 1216)

A) Üldkoosoleku ülesanneteks on:

- 1) juhatuse, revisjonikomisjoni, majavanema ja muude kogu liikmetest ametisikute valimine ja ametist vabastamine;
- 2) juhatuse poolt esitatud aruannete ja eelarve läbivaatamine ja vastuvõtmine;
- 3) kogu tegevliikmete vastuvõtmine;
- 4) kaebuste läbivaatamine juhatuse ja revisjonikomisjoni liikmete, majavanema ja muude kogu valitud ametisikute kohta, nende vastutusele võtmine ja ametist eemaldamine;
- 5) kodukorra ning muude kogu tegevusse puutuvate üldiste juhtnõrde ja määruste vastuvõtmine;
- 6) selles põhikirjas ettenägemata, kuid vajalike ametikohtade asutamine kogu juurde ja erikomisjoni valimine;
- 7) kogule kinnisvara omandamise, pantimise ja võõrandamise, laenude tegemise, igasuguste kohtulike nõudmiste esitamise ning kodukorras ettenähtud tähtsamate majanduslike küsimuste otsustamine igasuguse summa suuruses;

- 8) liikmetele ühekordsete maksude pealepanemine erakorraliste kulude katteks; *(näiteks Ohvitseride keskkogu üldkoosolekul 18.06.1925 otsustati keskkogu kasiino ruumidesse ülesse panna mälestustahvel Vabadussõjas langenud ohvitseride nimedega, kuid selle teostuseks oli raha vähe ning keskkogu üldkoosolekul otsustas lisaks liikmemaksule pidada veel kinni 1% ohvitseride kolme kuu palgast (Eesti Riigiarhiiv, f. 980, n. 2. t. 12, l. 71).*
- 9) Ohvitseride Kogu laenu- ja hoiukassa asutamise otsustamine;
- 10) teiste kogudega ühiste ettevõtete asutamise otsustamine. (RT 1927, 112)

B) Juhatus esindab kogu ja teostab kogu eesmärges selle põhikirja ja kodukorra alustel, üldkoosoleku ja väeosäulema järelevalve all. Juhatuses ülesanneteks on:

- 1) aruannete ja eelarve koostamine;
- 2) kogu varanduse valitsemine;
- 3) majanduslike küsimuste otsustamine põhikirja, eelarve ja üldkoosoleku juhtnõu piires;
- 4) lepingute ja tehingute sõlmimine ja volituste väljaandmine kogu nimel;
- 5) otsustada nõudmist esitamist kohtus kuni 100 000 kroonini, välja arvatud nõudmised kinnisvara pärast;
- 6) sõnastada kogu tegevust puutuvaid üldisi juhtnõu ja määrusi ning esitada need üldkoosolekule vastuvõtmiseks;
- 7) revideerida kogu summasid, raamatu- ja arvepidamist, vähemalt kord kuu jooksul;
- 8) valvata korra järele kogu sisemises elus, et liikmed ja külalised täidaksid kogu elu puudutavaid määrusi;
- 9) läbi vaadata ja lahendada tõstatatud kaebusi oma võimu piires ning esitada üldkoosolekule küsimusi, mis juhatuse otsustamisele ei kuulu;
- 10) esitada väeosäulemale küsimused, mis juhatuse ega üldkoosoleku otsustamisele ei kuulu.
(RT 1927, 112)

Ohvitseride Kogu juhatus ja kaks juhatuseliikme kandidaati valitakse tegevliikmete seast üldkoosoleku poolt ametisse. Juhatusse kuuluvad: esimees, abiesimees, sekretär ja laekahoidja. (RT 1927, 112)

Juhatus ja juhatuseliikmete kandidaadid loetakse ametisse valituks kaheks aastaks. *Valida laskmisest keelduda võivad juhatusest samal aastal väljalangenud liikmed, samuti ka kõik tegevliikmed, kes teenivad väeosäilema, sellele vastaval või kõrgemal ametikohal. Kõigil teistel on valida laskmine ja valitud ametite pidamine sunduslik.* (RT 1927, 112)

C) Ohvitseride Kogu majapidamise revideerimiseks valib üldkoosolek tegevliikmetest üheks aastaks kolme- kuni viieliikmelise revisjonikomisjoni. Revisjonikomisjoniliikmete äraoleku ajaks valitakse neile kaks asendajat. Revisjonikomisjon valib endi seast esimehe ja asetäitja. (RT 1927, 112)

D) Üldkoosolek valib tegevliikmete seast majavanema. Majavanemaks võib valida tegevliikme, kes on teeninud Vabariigi sõjaväes ohvitserina vähemalt 3 aastat. Majavanema ülesandeks on Ohvitseride Kogu ruumide sisseseade ja koduse majapidamise vahetu valitsemine kogu juhatuse järelevalve ja juhtimise all. (RT 1927, 112)

Ohvitseridekogu koosseisu kuuluvad: 1) auesimees, 2) tegevliikmed, 3) toetajaliikmed ja 4) alalised külalised (RT 1927, 112).

1) Kogu auesimehe kohustusteks on pidulikel puhkudel, nagu: aktused, koosviibimised, eriti tähtsate külaliste vastuvõtmised jne väeosa esindamine. Kogu auesimeheks on. väeosa ülem. Kahe või mitme asutuse liitmise korral on auesimeheks kõrgemal teenistusastmel seisev väeosa või asutuse ülem, võrdsete ametiastmete korral – vanem väeosa või asutuse ülem. (RT 1927, 112)

2) Tegevliikmeteks on:

- Kogu asutamise korral - kõik väeosa koosseisu kuuluvad ohvitserid, kes enne olid tegevliikmed mõnes ohvitseridekogus, ja liidetud kogus ka veel need väeosa ülemate, vastavatel ja kõrgematel ametikohtadel teenivad ohvitserid, kes ei ole kogu auesimeheks;
- väesakogu koosseisu kuuluvad isikud ja sõjaväeametnikud, kes on vastu võetud kogu tegevliikmeteks kogu üldkoosoleku poolt (RT 1927, 112).

Ohvitseriks ülendamise puhul reservist, maakaisteväest või välismaa sõjaväeosast väeossa teenistusse määratud ohvitseri ei saa vastu võtta tegevliikmeks enne 6- kuulist tegelikku teenistust väeosas toetajaliikmena. (RT 1927, 112)

3) Toetajaliikmeteks on:

- Väeosas alaliselt teenivad ohvitserid ja sõjaväeametnikud, keda ei ole võetud vastu tegevliikmeteks;
- teiste väeosakogude tegev- ja toetaja liikmed.
- Peale selle võib võtta vastu toetaja liikmeteks teistes ametkondades teenivaid tegelikus sõjaväeteenistuses olevaid ohvitseri, auväärseid tagavaraväes ja erus olevaid ohvitseri, sõjaväeametnikke ja ohvitseride asetäitjaid ning erilistel juhtudel ka eraisikuid. (RT 1927, 112)

4) Alalisteks külalisteks on väeosa ohvitseride ja sõjaväeametnike perekonnaliikmed. Peale selle võib alaliseks külaliseks vastu võtta iga isikut, kes kogu toetab ja kogu põhimõtteid pooldab (RT 1927, 112).

Ohvitseride Kogu juhatuse otsusel võis kogust välja visata väeosas mitteteenivaid toetajaliikmeid ja alalisi külalisi, kes töötasid kogu eesmärkide vastu või ei täitnud kogu määrusi ja kodukorda (RT 1927, 112).

1.3 Tegevusvaldkonnad

Ohvitseridekogude tegevusvaldkonnad kujunevad välja kogu ülesannetest ja eesmärkidest.

- Väeosa Ohvitseride Kogu ülesanneteks on: arendada ohvitseride üldist ja sõjalist haridust;
- ühendada oma liikmeid ja kasvatada nende keskel isamaa-armastust, kohusetruudust ja autunnet;
- kaasa aidata, et liikmete vahel oleks sõbralik vahekord;
- majanduslikult aidata kogu liikmeid;
- teenistusest vabal ajal võimaldada liikmetele väärilist meelelahtust.”(RT 1927, 112)

Vabariigi Ohvitseride Keskkogu (edaspidi V.O.K) korraldas ohvitseridele mitmesuguseid kursuseid.

„Eeskätt tuleks nimetada kevadsemestril alustatud soome keele kursuse jätkamist. Soome keele tunnid on kasiinos teisipäeviti kl. 19.00-21.00; õpetamine on pr. H.Rosenberg-Jürgensteini vilunud kätes. Esmakordselt tuleb tänavu korraldamisele vene keele kursus, mille järgi tunti vajadust eriti juhtkonna nooremas generatsioonis. Vene keele tunnid on kasiinos teisipäeviti ja reedeti kl. 19.15-20.15; lektoriks major L. Lukas. Suure huvi osaliseks, nagu ikka on saanud autojuhtimise kursused.”(Sõdur. 1933. Nr 40.Lk 1125)

„Ühiskondlike teaduste loengute tsüklite jätkamisest tänavu loobuti peamiselt sel põhjusel, et eeloleval talvel on ette näha rida loenguid Kõrgema Sõjakooli lõpetanute seltsi liikmetelt ning kevadsemestril K.S.K viimase lennu lõpetanute lõputööde kaitsmised. Selle asemel V.O.K juhatus kavatseb korraldada üksikuid ettekandeid aktuaalsetele teemadele nimekamatelt üldtuntud tegelastelt. On lootusi, et ettekannete sarja alustab kindral J. Laidoner.”(sama)

Samuti korraldas Ohvitseride Keskkogu oma liikmetele ja külalistele tantsuõhtuid ning seal hoolitses tantsumuusika eest sõjaministeeriumi jazz-band (Eesti Riigiarhiiv, f. 980, n. 1. t. 130, l. 117).

Talvehooaeg algab 28. oktoobril balliga. Enne seda oli kombeks korraldada tantsukursusi. Avaballile järgneksid V.O.K kodukorras ettenähtud Uue-aasta vastuvõtu ball ja hooaja lõpuball. Hooaja kestel korraldati Km. Muusikakooride inspektori ltn G. Rederi kaasabil ning Kaitseministeeriumi orkestri ja solistide kaastegevusel kontsert-perekonnaõhtuid. (Sõdur. 1933. Nr 40.Lk 1125)

Tallinna garnisoni ohvitseride Naisklubi oli enda peale võtnud Five o'clockide korraldamise igal pühapäeval. Seal korraldati käsitööde loterii, mille puhas sissetulek määrati Vabadussõja Monumendi heaks. (sama)

Ohvitseride Keskkogu hoolitses oma liikmete tähtpäevade eest. Juhatuse algatusel korraldati kindral Sootsi 50. sünnipäeva puhul Keskkogu kasiinos bankett. Keskkogu juhatus soovis, et banketil oleksid esindatud kõik ohvitseridekogud oma auesimeeste ja esimeeste kaudu ning üks esindaja igast kogust (Eesti Riigiarhiiv, f. 979, n. 1. t. 289, l. 30).

Keskkogu juhatuse läbirääkimiste tulemusel said tegevliikmed koos abikaasadega käia soodustatud korras teatris „Estonia” ja Tallinna esinduskinodes, kusjuures teatri pääsmed olid 25% odavamad. „Estonia” juhatuse poolt oli ainsaks tingimuseks, et ühe kuu jooksul oleks teatris soodustuse kasutajaid vähemalt 200 (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 199, l. 32).

Ajaloo jäädvustamise osas tehti koostööd Vabadusristi Vendade Ühenduse Keskjuhatusega, kes pöördus ohvitseridekogude esindajate poole ettepanekuga toetada Vabadussõja ajaloo populaarse väljaande koostamist ja väljaandmist (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 199, l. 32).

Ohvitseridekogude liikmed reisivad sageli ning kuna võõrastemajades ööbimine on kulukas, siis aitas Keskkogu juhatus kaasa odavhinnaliste öökorterite ja toitlustamisvõimaluste leidmisel. Pärnus oli selliseks kohaks Pärnu garnisoni Ohvitseride Kogu kasiino Akadeemia tänav nr 1. Tasu voodi kasutamise eest ööpäevas oli 50 senti. Lõuna- ja õhtusöök kasiinos maksis 80 senti. Soovitav oli, et külalised teavitaks oma tulekust garnisoni Ohvitseride Kogu juhatust vähemalt üks päev enne Pärnusse jõudmist. Haapsalus oli võimalik ööbida Lääne kaitseringkonna asutise juures Ehte tänav nr 21. Tasu voodi kasutamise eest ühes voodipesu ja

koristamisega oli 50 senti. Narvas olid ööbimiseks avatud Garnisoni ohvitseride kasiino ja Sõdurite Kodu. Tasu voodi eest ööpäevas oli 30 senti, lõuna maksis 40 senti ja õhtusöök 30 senti (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 199, l. 28).

Ohvitseride Keskkogus oli arutusel ka ekskursionide korraldamine ning leiti, et need on vajalikud ohvitseride värskendamiseks ja nende silmaringi laiendamiseks. Kodumaal korraldatavate ekskursionide asjus otsustas keskkogu juhatus järgmist:

- Diviisi, garnisoni ja üksiku Ohvitseride Kogu piirkonnas ekskursionide korraldamine jäeti vastavate ohvitseridekogude või koondiste hooleks.
- Ekskursionide korraldamise üle Eesti võttis enda peale keskkogu juhatus.

Kuna Ohvitseride Kogu nime all polnud võimalik korraldada ekskursionid välismaale, siis oli üksikutele ohvitseridele võimalus liituda eraisikutele korraldatavate ekskursionidega. Samuti oli võimalik sõita väikeste gruppidega iseseisvalt. Ekskursionid Kesk-Euroopasse ja Soome aitas korraldada turistide ühing. Kaitseväelased pidid reisiks välismaale saama kaitseministri loa. (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 160, l. 39-40).

Olulisim toetus V.O.K tegevuses oli abiandmiskapitali loomine tegev- ja toetajaliikmetele ja nende perekondadele. Selleks võeti V.O.K üldkoosoleku poolt 29.aprillil 1933 vastu Vabariigi Ohvitseride Keskkogu abiandmiskapitali kodukord.(Sõdur. 1933. Nr 18/19.Lk 590)Toetusi anti ainelistesse raskustesse sattunud: 1) ohvitseridekogude tegevliikmetele; 2) ohvitseridekogude toetavliikmetele; 3) punktides 1. ja 2. loetletud isikute perekonna liikmetele; 4) endiste tegev- ja toetavliikmete perekondadele. (Sõdur. 1933. Nr 18/19.Lk 591)

V.O.K tegevus oli mitmekülgne, ning oma tegevuses lähtuti ohvitserkonna vajadustest.

2. EESTI PIIRIVALVE OHVITSERIDE KOGU LOOMINE JA ARENG

2.1 Piirivalve loomine 1922

Novembris 1918 loodi Kaitseliidus riigi piiride sulgemiseks Piirivalve peavalitsus, mis jagunes osakondadeks ja salkkondadeks. 30. detsembril 1918 andis Ajutine Valitsus piirivalve Rahaministri alluvusse. 29. jaanuaril 1919 loeti piirivalve sõjaväeliseks organisatsiooniks ja anti Sõjavägede ülemjuhataja käsutada. Piirivalve korraldati ümber ja 1. veebruaril asutati Rannavalve-, side- ja päästejaamade valitsus, kelle alla kuulus valve mererannal ja Peipsi järvel. Maapiiri valvati diviisidele alluvate väeosade poolt. 1919. aasta lõpul asutati uus Piirivalve valitsus, mis koosnes 8. piirikütipataljonist ja teostas valvet kogu Vabariigi piiril. 15. mail 1920 likvideeriti Piirivalve valitsus ja järele jäid vaid 8 piirikütipataljoni, mis anti mere- ja Peipsi rannas Merejõudude juhataja alluvusse ning maapiiril vastavatele diviisiülematele. Samal aastal likvideeriti ka piirikütipataljonid ja piirivalve kohuseid täitsid teised väeosad. Merepiiril moodustati 1. jaanuaril 1921 uuesti Merejõudude rannavalve osakond, mis tegutses 1. juulini 1922, mil ta likvideeriti. Valve pidamiseks läkitati merepiirile vahipataljoni ühikud. Nii teostasid piiril valvet diviisiülematele ja Merejõudude juhatajale alluvad väeosad (Valitsusasutiste tegevus 1934: 228).

Seega valvasid meie riigi piiri Vabadussõjas ja esimestel aastatel pärast Vabadussõda Sõjaministeeriumile alluvad väeosad. Rahuajal, mil piirivalvel olid täita erilised ülesanded, tehti muudatusi piirivalve alluvuses ja organisatsioonis. 30. mail 1922 võttis Riigikogu vastu seaduse, mille põhjal piirivalve allutati Siseministrile. Selle seaduse täitmiseks otsustas Vabariigi Valitsus 20. septembril 1922 asutada Siseministeeriumis Piirivalve Valitsuse. Piirivalve asutajaks oli siseminister Kaarel Eenpalu. Piirivalve tegelikuks formeerijaks määrati 1. novembril 1922 kolonelleitnant Ants Kurvits VR 1/2. (Sõdur. 1937. Nr 43/44.Lk 1046)

Piirivalve formeerimistööd viidi läbi Tallinnas, Toompea lossis. Valitsuse ülemal ja tema abil oli siseministeeriumi ruumes teisel korrusel kasutada ühiselt väike kabinet. Kantseiline

asjaajamine toimus Siseministeeriumi kantselei kaudu ja jaanuarist 1923 juba Piirivalve Valitsuses moodustatud staabis, mis asus Toompea lossi Valges saalis. (Piirivalve 1922-1932: 14)

Piirivalveorganisatsioon sai järgmise kuju: keskasutis– staap; kohtadel tegutsevad osad– jaoskonnad, rajoonid, kordonid, mille koosseisu kuulusid ohvitserid ja üleajateenijad. Kogu vabariigi piir jaotati valve korraldamiseks 8 jaoskonna vahel: Tallinn, Narva, Peipsi, Tartu, Petseri, Valga, Pärnu ja Läänemaa. (Valitsusasutiste tegevus 1934: 228)

1923. aastal formeeriti piirivalve, korraldati vastavad õppused ning alustati kaitsevält piirivalvamise ülevõtmist jaoskondade kaupa järgnevatel kuupäevadel: Tallinna jaoskond 14. märtsil, Läänemaa jaoskond 19. märtsil, Pärnu jaoskond 23. märtsil, Valga jaoskond 29. märtsil, Narva jaoskond 25. aprillil, Petseri jaoskond 15. mail, Peipsi jaoskond 17. mail ja Tartu jaoskond 17. mail. 20. maiks 1923 oli kogu vabariigi piir piirivalve poolt üle võetud (Eesti Politseileht 1924. Nr 25.Lk 406).

1. detsembril 1923 likvideeriti Valga jaoskond ning piirkond liideti Petseri jaoskonnaga. Peipsi jaoskond ühendati Tartu jaoskonnaga 1. juulil 1924 ning Pärnu– ja Läänemaa moodustas Lääne jaoskonna (Valitsusasutiste tegevus 1934: 228).

Piirivalve staabi ülema kohusetäitja kolonelleitnant J. Anderson on vahetu tunnistajana piirivalve rajamise kohta kirjutanud järgnevat:

„Piirivalve otsekoheseks ülesandeks on riigipiiri kaitsmine igasuguste röövsalkade ehk vaenlase pealetungimise vastu, ära hoida kaupade ja kõiksugu asjade vedu üle riigipiiri, mis seadusevastases korras ja abinõudega sünnib, ära hoida seadusevastaselt üle piiri liikumist ja valvata tolliseaduse ja sel alal maksmapandud korralduste täitmise järele. Tähendatud piirivalve ülesannetest on näha, et piirivalve peab tugev jõud olema, kes suudaks riigipiiri ka tarbekorral tegelikult kaitsta ja vahetpidamata vahiteenistust piiri ääres kanda. Sellepärast on ka piirivalvele tema sisemises organisatsioonis samane kuju antud nagu sõjaväes, nende muudatustega, mis tema erialalt tingitud ja tarvilikud on. Piirivalve seisab koos ohvitseridest ja üleajateenijatest – reservist võetud vabatahtlikkudest, kes selleks soovi on avaldanud ja

piirivalve nõuetele vastavad. Et tõsisemat ja vahiteenistusega vilunumat elementi saada – selleks on piirivalve komplekteeritud isikutest, kes vabadussõjast osa võtnud ja sellega ka ise Vabariigi piiri loomiseks kaasa aidanud, silmas pidades nende hariduslist pinda. Enne tegelikku piiri ülevõtmist sõjaväeosadelt on ohvitseridele neis alades, millega piirivalve teenistus seotud, loenguid peetud ja nõndasamuti valvuritele enne piirile asumist piirivalve erialal kõigekülselt vastavat õppust antud. *Möödamannes ei või siin tähendamata jätta, et praegune piirivalve on ainuke asutus, kus koosseisus ettenähtud sõjaväelaste kohtadel ainult vabadussõjast osavõtjad ametis on.* Üleajateenijad-valvurite vastuvõtmine sünnib Piirivalve valitsuse ülema korraldusel, kuna ohvitserid ja sõjaväeametnikud siseministri ettepanekul puhtvormilistel põhjustel sõjaministri poolt piirivalvesse ametisse määratakse.” (Eesti Politseileht 1923. Nr 26/27.Lk 371-372)

Piirivalve põhiülesannete hulka kuulusid tollifunktsioonid ja muud eri kohustused:

- rannasõidulaevade ja neil veetavate kaupade järelevalve nii merel, kui ka Peipsi-Pihkva järvel,
- sadama- ja süvendusmaks võeti 1923. aastast kuni 1. aprillini 1934,
- mere -, Peipsi ja Pihkva järve rannikul täitsid kordoni ülemad ja postivanemad rannavanemate kohuseid;
- kontrolliti kalapüügi seaduse ning jahipidamise eeskirjade täitmist, kuna siseministri sundmääruse alusel võis Nõukogude Venemaa piiril kahekilomeetrises vöös jahti pidada piirivalve loaga. (Valitsusasutiste tegevus 1934: 231-232)

Peale eelnimetatute on piirivalve täitnud mitmesuguseid muid kohustusi:

- teostas teatud kohtades mereside ülesandeid;
- Tartu ülikooli meteoroloogia-observatooriumi jaoks teostati sademete, äikese, rahe, jää ja fenoloogilisi vaatlusi;
- Häädemeeste kordonis tehti Varssavi-Tallinna lennuliini tarvis veel ilmastiku ja pilvituse vaatlusi;
- Mustvees, Ninal, Emajõe suudmes ja Mehikoormas laevasõidu liini siht- ja automaattulede kustutamist ja süütamist;
- Kundas ja Käsmus tuletorni ülevaataja kohuseid;

- Vasknarva ja Valge kordonis Vasknarva sadama laevasõiduliini tulede järelvalvet jne (sama).

Kuni 5. juunini 1936 oli piirivalve korraldamise ja tegutsemise aluseks Piirivalve korpuse seadus. Riigivanema poolt dekreedina välja antud uus Piirivalve seadus hakkas kehtima 5. juunist 1936. Selle seaduse kehtima hakkamisel vabaneti lõplikult piirivalve alal venekeelsest seadusest. (Sõdur. 1937. Nr 43/44.Lk 1046)

2.2 Piirivalve Ohvitseride Kogu asutamine 1923

Vabariigi ohvitseridekogude põhikirja järgi loetakse ohvitseridekogudeks väeosakogud, Piirivalve Ohvitseride Kogu, Kaitseliidu Ohvitseride Kogu ja Keskkogu.

Piirivalve Ohvitseride Kogu ja Kaitseliidu Ohvitseride Kogu kohta kehtivad kõik määrused, mis väeosadekogude kohta, nendes määrustes Piirivalve või Kaitseliidu Ohvitseride Kogu kohta ette nähtud eranditega. (RT 1933, 37, 287)

Sellest johtuvalt määras kolonelleitnant Hans Kurvits Sõjaministri päevakäsu nr. 192 – 1921 põhjal Piirivalve Ohvitseride Kogu asutamiseks koosoleku, mis toimus 16. veebruaril 1923 kell 7 õhtul Toompea lossi Valges saalis. Seal valiti Ohvitseride Kogu ajutine juhatus kuni täiearvulise piirivalve Ohvitseride Kogu kokkutulekuni. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1923. Nr. 17)

Piirivalve Valitsuse ülemale alluv Ohvitseride Kogu ajutine juhatus kinnitati järgmises koosseisus:

Juhatuse esimees – kolonel-leitnant Engman

Esimehe abi – kapten Tõnso

Juhatuse liikmed – kaptenid Rosalk ja Munner, leitnant Anderson. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1923. Nr. 21)

Ajutise juhatuse asemele oli vaja kinnitada uus juhatus ning Piirivalve Valitsuse ülem määras uueks Ohvitseride Kogu koosoleku ajaks 5. märtsi 1923 valituse staabis. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1923. Nr. 28)

Koosoleku tulemusel valiti uus juhatus, mille kinnitas 8. märtsil 1923 Piirivalve Valitsuse ülem järgnevas koosseisus (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1923. Nr. 37):

Juhatusesimees- kolonel-leitnant Engmann

Juhatusesimees- kapten Tõnso,

Juhatuseliikmed- kolonel-leitnant Anderson ja kapten Särev

Juhatuses tagavara liikmed- kolonel-leitnant Schervel ja al.-kapten Miil

Riigi Teatajas avaldati Vabariigi ohvitseridekogude põhikiri, milles kinnitati väeosakogu organiteks üldkoosolek, juhatus, revisjonikomisjon ja majavanem (RT 1927,112).

Sellest tulenevalt määras Piirivalve Valitsuse ülem 8. märtsiks Valitsuse kantseleis Ohvitseride Kogu erakorralise peakoosoleku, et valida aukohus ja revisjoni komisjon. Peakoosolekul oli vaja arutada ka volituste andmist juhatusle, et nad paluks Keskkogult pikaajalist ilma protsendita laenu. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1923. Nr. 37)

Piirivalve Valitsuse ülem kinnitas Ohvitseride Kogu aukohtu ja revisjonikomisjoni liikmed järgmises koosseisus (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1923. Nr. 44):

Aukohtu liikmed - kolonel-leitnant Engman, kolonel-leitnant Scherve, kapten Viilip, kapten Munner ja kapten Rosalk.

Revisjonikomisjoni liikmed - al.-kapten Paul, al.-kapten Miil ja leitnant Mohrmann ning kandidaadid kapten Rosalk ja leitnant Raudsepp. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1923)

Ants Kurvits määras Piirivalve Valitsuse ülema Päevakäsuga Ohvitseride Kogu üldkoosoleku pidamise ajaks 30. juuni 1923 algusega kell 10 Piirivalve Valitsuse ruumides, selleks et ohvitserid võtaks üldkoosolekul vastu 1923. aasta eelarve ja kinnitaks eelmiste koosolekute protokollid. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1923. Nr.112)Lisaks piirivalve ülesehitusele pandi sellega alus Ohvitseride Kogu tegevusele.

2.3 Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevus ja areng 1923 – 1932

Ohvitseride peamine ülesanne oli piirivalve, kui organisatsiooni ülesehitamine ja piiridel valve tagamine. Ohvitseride Kogu üheks suuremaks ülesandeks oli aidata liikmeid majanduslikult. (Angelus 1932:26)

Põhilisteks häälekandjateks, mis kajastasid kaitseväge, piirivalve ning politsei tegevust olid ajakirjad „Eesti Politseileht” ja ajakiri „Sõdur”. Igapäevaste probleemide ja saavutuste kirjeldamine oli pidevaks informatsiooni allikaks piirivalvuritele. Kuna Ohvitseride Kogu seisis hea selle eest, et nii ohvitserid kui ka piirivalvurid oleksid teadlikud maailmas toimuvast, pidas Ohvitseride Kogu juhatus 25. veebruaril 1924 koosoleku., Seal esitas staabiülem Engman ettepaneku, mille tulemusel soovitas juhatus piirivalve ohvitseridel tellida siseministeeriumi ajakirja „Eesti Politseileht” ja ajakirja „Sõdur” ,et ohvitserid saaksid avaldada artikleid piirivalve alal ehk piirivalve elust. (Eesti Riigiarhiiv, f. 979, n. 1. t. 38, l. 67)

Juhatus 1925. aasta esimene koosolek toimus 6. märtsil pärast üldkoosolekut veebruaris. Koosolekul valis juhatus oma liikmete seast sekretäriks kolonel-leitnant Andersoni ja laekahoidjaks kapten Mohrmanni.

Teemasid, millega juhatus pidi noores organisatsioonis tegelema, oli palju. Siinkohal võiks vaadelda ühte juhatuse koosolekut ja selle tegevusi.

Juhatus otsustas:

- 1) välja maksta Ohvitseride Keskkogule 21952 marka Piirivalve Kogu summadest, mis kulutati ohvitseride kasiinos korraldatud õhtusöögil;
- 2) toetada Keskkogu spordi ja võimlemise abinõude muretsemiseks 10000 marga suuruses summas;
- 3) tagasi lükata ühe laenusaamis palve;
- 4) mitte võtta teenistusse reserv nooremleitnanti, kuna antud ohvitser ei võtnud osa vabadussõjast;
- 5) mitte võtta teenistusse isikut kelle atestatsioon ei olnud rahuldav;
- 6) anda nõusoleku paari ohvitseri võtmiseks teenistusse;

- 7) paluda abiesimees major Tõnsol välja töötada ja juhatusele kinnitamiseks esitada kuldsõrmuse kava, mis lahkunud kogu liikmetele kodukorra järgi annetakse;
- 8) pildistada endiste juhatuste koosseisud (kokku kolm juhatust) ja sellega seotud kulud võtta Piirivalve Ohvitseride Kogu kanda;
- 9) raami sisse paigutada Valges saalis 1923. aastal tehtud ülesvõtte. (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 17)

Siit võib järeldada, et juhatuse tegevus Piirivalve organisatsiooni maine loomisel oli oluline, kuna juhatuse otsustas, keda esitada Piirivalve ülemale tegevteenistusse võtmiseks. Nagu kollektori J. Anderson eespool kirjeldas, on piirivalve ainuke asutus, kuhu võetakse ainult Vabadussõjas osalenud sõjaväelasi. (samal, 17)

Kirjanduse soetamine oli juhatuse järjepidevaks tegevuseks ning 30. märtsi 1925. aasta koosolekul otsustati muretseda 5 eksemplari II jagu „Svoistva pehotõi” ja neid laiali saata iga jaoskonnale üks eksemplar. Samas pöördui jaoskonna ülemate kaudu liikmete poole järelepärimisega, millist kirjandust nad sooviks saada pidades silmas eelarves selleks otstarbeks ette nähtud 10000 marka. (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 23)

Lisaks eespool toodud kirjandusele kinnitas juhatuse 7. aprillil järgmised arved:

- 1) Eesti politsei lehele – 800 marka, ühe aastakäigu tellimise eest;
- 2) Ajakirjale „Sõdur” – 600 marka, ühe aastakäigu eest;
- 3) „Spordilehele” – 500 marka, ühe aastakäigu eest. (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 23B)

Juhatus ei unustanud oma tegevuses ka manalasse langenud ohvitseri ning Ohvitseride Keskkogu toetati summas 3000 marka kolonel-leitnant Rosländeri mälestuseks marmortahvli ülespanemiseks Balti jaama. (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 49)

Ohvitseridekogude juhatused tundsid muret ka liikmete eraelu vastu, sest Vabariigi ohvitseridekogude põhikirja järgi on iga tegevliige, samuti väeosas teeniv toetajaliige, kes soovib abiellu astuda kohustatud sellest teavitama kogu juhatust. Kui kogu juhatuse leiab, et

kavatsetav abielu võib ähvardada kogu korda, väärilikkust ja au, või kogu liikme edaspidist seltskondlikku ja sõjalist kasvatust ja arendamist ei võimalda, siis teatab juhatus oma arvamuse abielluda soovijale ja hoiatab teda soovimata abielu tagajärgede eest. Kuid kui liige abiellub hoiatusele vaatamata, siis võib kogu juhatus liikme abikaasat kogu alaliste külaliste nimekirja mitte võtta ja keelata tal kogu elust osavõtmise.(RT 1927, 112)

Eelnevalt said kõik kogu liikmed antud põhikirjale esitada omapoolseid ettepanekuid 1925. aasta 19. augusti koosolekul võeti vastu otsus saata Vabariigi ohvitseride keskkogule kiri selle kohta, et soovitakse arutusele võtta „Nooremate ohvitseride abiellumise korra seaduseelnõu kava”. Kuid kuna üldkoosolek pidi kokku tulema alles järgmisel kevadel ja enne ei saanud liikmed vastust saata otsustas juhatus jaoskondade ülemate kaudu saata kirja ohvitseridele, et iga ohvitser oma arvamuse allkirjaga tagasi saadaks. (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 50B)

Kogu juhatus toetas ohvitseri ka õnnetusjuhtumite korral. Näiteks võttis juhatus arvesse mereväe vanemleitnandi palvet temale tähtajalise võla tasumiseks laenata 30000 marka, mis kuluks kokkupõrke tagajärjel aurulaev Rolandiga tekkinud laevaõnnetuse kulude katmiseks.. (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 48)

Ohvitseride Keskkogu hoolitses ka ohvitseride laste eest, seda tõestab Keskkogu juhatuse esimehe kolonel A. Seimanni 1925. aasta 30. novembril. piirivalve Ohvitseride Kogu juhatusele saadetud telefonogramm teatega, et Keskkogu kasiinos toimub 26. detsembril ohvitseride lastele jõulupuu. (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 51)

Kõige rohkem oli abi laenukassast, mille eesmärgiks oli liikmete majanduslik abistamine raskustesse sattumise korral. Piirivalve Ohvitseride Kogu laenukassa võlgnike nimekirjas oli 1926. aasta 1. novembri seisuga 31 Ohvitseride Kogu liiget ja laenude kogusumma 285294 marka. (Eesti Riigiarhiiv, f. 980, n. 1. t. 96, l. 93; 93B)

1927. aasta oli piirivalves sündmusterohke ning sellele annab kinnitust lisaks ohvitseride tegevusele üleajateenijate tegevus, kus hea organiseerimisvõime tulemusel ning juhtkonna

heakskiidul töötati välja põhikiri, mille kinnitas 6. aprillil 1927 Siseminister. Põhikirja järgi võidi asutada igasse piirivalve jaoskonda iseseisev kogu ning ühine kogu Valitsuse staabi ja vahilaevade üleajateenijatele. Kogu allus vastavalt piirivalve jaoskonna- või staabiülemale, kes ühtlasi oli ka kogu auliikmeks. Põhikirjas olid seatud järgmised eesmärgid: 1) piirivalve üleajateenijate koondamine ühiseks pereks, kus valitseks üksmeel, sõbralik läbisaamine ning sõjamehelik distsipliini- ja autunne, mis oleks kooskõlas piirivalve üleajateenija vastutusrikka elukutsega; 2) liikmete üld- ja sõjalise hariduse täiendamine; 3) liikmete kehalise kasvatuses eest hoolitsemine; 4) meelelahutuse korraldamine teenistusest vabal ajal ja 5) liikmete majanduslik omaabi. 1928. aasta sügisel anti Vabariigi Valitsuse poolt välja Piirivalve Üleajateenijate Kogude seadlus. (Sõdur. 1937. Nr 43/44.Lk 1056)

Piirivalve loomise viienda aastapäeva koosviibimise ürituse eest vastutas kogu juhatus ning oma koosolekul 5. septembril 1927 tehti kõik vajalikud ettevalmistused, et 1. novembril Ohvitseride Keskkogu ruumes saaks koosviibimine peetud. Lisaks leidis juhatus, et aastapäeva puhul võiks annetada aadress-mapi Ohvitseride Kogu auliikmele hr. Kaarel Einbundile. (Eesti Riigiarhiiv, f. 980, n. 1. t. 130, l. 58p)

Sportimise edendamiseks avaldas Piirivalve valitsuse ülem piirivalve kehalise kasvatuses korralduse. Kehalise kasvatuses arendamiseks ja sportliku tegevuse ühtlustamiseks moodustati spordi keskkubi, mille koosseisu kuulusid valitsuse ülema abi, üldosakonna ülem, majandusosakonna ülem ja kehalise kasvatuses instruktor. Keskkubi juhatus korraldas jaoskondades spordi- ja laskevõistlusi. Piirivalve jaoskondades moodustati spordiklubid, mille juhatajaks nimetati jaoskonna ülem, liikmeteks kaks ohvitseri, kellest üks oli rajooni ülem, teine noorem ohvitser ja üks liige üleajateenijate kogust. Rajoonides moodustati spordiringid, mille juhatajaks sai rajooni ülem, tema abideks olid kordoni ülem ja rajooni ülema määratud valvur. Lisaks spordiringi liikmetele töötati välja vastav vorm piirivalve tunnustega, mida valvur pidi kandma avalikel võistlustel. (Eesti Politseileht 1927. Nr 52.Lk 785)

1927. aasta olulisemaks sündmuseks võis pidada Ohvitseride Kogu põhikirja jõustumist 1. jaanuaril 1928. Varasem Sõjaministri poolt välja antud Vabariigi ohvitseridekogude ja Keskkogu põhikiri kaotasid kehtivuse. (RT 1927, 112)

Ohvitseride Kogu üldkoosolekul 3. veebruaril 1928 võeti vastu Piirivalve Ohvitseride Kogu kodukord, mille Keskkogu heaks kiitis ning Piirivalve valitsuse ülem kinnitas selle 8. veebruaril 1928. Oluliseks punktiks võiks pidada § 26, kus Ohvitseride Kogu liikme surma puhul määratakse tema matmiseks kuni 250 krooni. (Eesti Riigiarhiiv, f. 61, n. 1. t. 88, l. 22)

22. mail 1928 otsustas Piirivalve valitsuse spordi keskkubi juhatus oma koosolekul korraldada Tallinnas esimesed üldised jaoskondade, staabi ja ujuvate abinõude meeskondade vahelised kergejõustiku ja laskevõistlused. Spordialadeks olid: 1) jooksud (100m, 200m, 1000m, 3000m, 10 000m, 5km kiirkäimist, 110m tõkkejooksu); 2) tõukesed ja visked (kuulitõuge, kettaheide, odavise, granaadivise); 3) hüpped (kaugushüpe, kõrgushüpe, teivashüpe); 4) jaoskondade vaheline teatejooks; 5) ujumisvõistlus (200m); 6) sõjaväe kolmvõistlus rakmetega (200m jooks, kaugushüpe hooga ja granaadivise); 7) jalgrattasõidu võistlus (25km). (Eesti Riigiarhiiv, f. 61, n. 1. t. 88, l. 40)

Võistlustest võttis osa 68 piirivalvurit. Siseministri rändauhinna paremale jaoskonnalehõbedast eestimustrilise õllekapa, omandas Petseri jaoskond. Ohvitseride Kogu rändauhinna hõbedast bokaali, võitis teatejooksus Peipsi jaoskond. (Eesti Politseileht 1928. Nr 34.Lk 497)

10. novembril 1930 tulid Tallinna maleva kutsel kokku Kaitseliidu, kaitseväge, piirivalve, politsei ja jahimeeste seltside esindajad, et arutada Eesti laskesportliku liikumise organiseerimist. Arutelu tulemusel otsustati ellu kutsuda laskurliit ja valida komisjon, kes koostaks liidu põhikirja 15. jaanuariks 1931. 4. veebruaril 1931 esitasid Otto Sternbeck, Johannes Siir, August Balder, Arved Engmann jt. palve kohtu- ja siseministrile Eesti Laskurliidu asutamiseks. Viimane registreeriti 23. märtsil 1931. 26. aprillil 1931 valiti Laskurliidu avakoosolekul kõikidest ühendusse kuuluvatest organisatsioonidest 71 delegaati liidu juhatusse ja uude juhatusse valiti ka Arved Engmann. (Valdre 2006: 29,30)

1) 27. veebruaril 1932 toimus Ohvitseride Kogu korriline üldkoosolek, kus arutati peamiselt piirivalve 10. aastapäevaga seonduvaid tegevusi. Kolonel-leitnant Šervel tegi ettepaneku 10. aastapäeva tähistamiseks kogutud summast osa anda jaoskondadele samaks otstarbeks. Teise ettepanekuna kiideti üldkoosolekul heaks mõte, et Piirivalve Valitsus võiks saada 10.

aastapäevaks oma lipu. Vastavate eeltööde tegemine ja lipu kavandi väljatöötamine jäeti juhatuse hooleks. Kolonel Engman ja juhatusel tekkis ka mõte lasta mõnel Eesti heliloojal luua 10. aastapäevaks piirivalve marss. Arvatava kulu 100–150 krooni kannaks Ohvitseride Kogu. Üldkoosolek võttis ettepaneku vastu häälte enamusega ning marsi loomise küsimus jäeti juhatuse hooleks. Samuti otsustati täiendada kodukorda selle kohta, et toetaja liige, kes ei ole tegevusaasta jooksul tasunud liikmemaksu, kustutatakse juhatuse otsusel tegevusaasta lõpul toetajaliikmete nimekirjast. Viimase olulise päevakorra punktina võttis üldkoosolek vastu kunstnik Reindorfi poolt väljatöötatud piirivalve rinnamärgi kava. Juhatuse otsustada jäi rinnamärgi suurus ning juhatuse poolt etteantud kujul võeti vastu rinnamärgi põhikirja kava: Rinnamärgi eesmärgiks on olla ühendavaks ja austavaks sümboliks kõigile piirivalves teenivatele ohvitseridele, kv. ametnikele ja üleajateenijatele;

- 2) Rinnamärgi väljaandmine toimub 1 kord aastas Piirivalve Valitsuse aastapäeval 1. novembril;
- 3) Rinnamärgi kandmise tunnistus kirjutatakse alla Piirivalve Valitsuse ülema ja üldosakonna ülema poolt;
- 4) Rinnamärki võivad kanda piirivalves teenivad ohvitserid, kv. ametnikud ja üleajateenijad, kes on vähemalt 5 aastat Piirivalve Valituses teeninud;
- 5) Rinnamärki võivad kanda välismaalased ja eraisikud, kellele rinnamärk annetatakse erilise lugupidamise ja austuse tunnusmärgiks Piirivalve Valitsuse ülema poolt. (Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 199, l. 5)

3. PIIRIVALVE OHVITSERIDE KOGU AASTATEL 1933-1940

3.1 Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevus ja areng 1933-1940

Iga aasta alguses valiti piirivalve ohvitseride aukohus ning 1933. aasta aukohtu koosseisu kuulusid eesistujana kolonel A. Engmann, liikmetena kolonel-leitnant A. Šervel, major A. Viilip, major F. Tõnso, major O. Särev ning tagavara liikmeteks olid major J. Paul ja major A. Lüüs (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1933. Nr.4).

Lisaks POK tööle ohvitseride kasvatamise osas andis käitumise osas korraldusi ka Tallinna Garnisoni ülem, kes rõhutas oma käskkirjas, et relvakandmine vormiriietuse juures annab kaitsevälase välimusele tõsisema ja sõjamehelikuma ilme ning on üheks tema elukutse iseloomustajaks. Siinkohal pidas ta soovitavaks, et mõõgakandmine ohvitserkonnas võetaks rohkem kasutusele ning ohvitserid kannaksid mõõka ka jalutuskäikudel, käies teatrites, kinodes, igasugustel pidustustel, matustel jne. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1933. Nr.24)

POK auesimehena määrati Ants Kurvits, kes oli tegev ka Keskkogu juhatuses, Sisekaitseülevõtte kindral-major Gustav Jonsoni abiks ja alaliseks asetäitjaks. Sisekaitseülevõtte käsutusse anti politsei ja piirivalve ametkonnad kõigil aladel, mis olid seotud riikliku korra ja ühiskondliku julgeoleku tagamisega. Sellest johtuvalt korraldas piirivalve ülem lisaks piirivalvele ka politsei tegevust. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1933. Nr.118) Sisekaitseülevõtte abina sai kindral-major Ants Kurvits töötada 11. märtsini 1934. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1934. Nr.40)

Alates 1930. aastast toimusid igal aastal vastavalt piirivalve üldistele laskevõistluste määrustele jaoskondade vahelised laskemeistrivõistlused eesmärgiga välja selgitada jaoskondade ja rajoonide vaheline lasketublidus. Laskmised toimusid sõjaväe vintpüssist,

sõjaväe püstolitest ja väiksekaliibrilistest vintpüssidest. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1934. Nr.62)

Piirivalve Ohvitseride Kogu kodukord kinnitati 27. aprillil 1934 ja selle aluseks oli Vabariigi Ohvitseride Kogu põhikiri. Kodukorra eesmärgiks oli kogu tegevuse reguleerimine. Vaatamata kogu liikmete arvule võis toetajaliikmeid kodukorra järgi olla kuni 20, mis näitas et sinna valiti isikuid väga hoolega. Toetajaliikmetele määrati liikmemaksuks 5 krooni aastas ning juhul, kui liikmemaksu ei olnud aasta jooksul tasutud loeti liige juhatuse otsusel toetajaskonnast lahkunuks. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1934. Nr.63)

Lisaks määrati ära, et korraline üldkoosolek kutsutakse kokku üks kord aastas kolme esimese kuu jooksul. Kuna pingeline teenistus ei lubanud igal korral kõigi liikmete kohalolekut, toimus üldkoosolek esindajate kaudu. Üldkoosolekule võis valida ainult selle esindaja, kes oli valimise päevaks piirivalves vähemalt kolm aastat teeninud. Kodukorras määrati ära ka majavanema kohustused. Peamine neist oli juhatuse poolt korraldavate koosviimiste, piduõhtute ja meelelahutuste korraldamine. Majavanemale allus ka teenija, kes oli Ohvitseride Kogu palgal ning tema kohuseks oli einelaua korraldamine, ruumide koristamine, kütmine, tuulutamine ning kogu ruumides viibijate teenimine. Einelaud oli mõeldud kõigile kogu liikmetele ja nende poolt kaasa toodud külalistele. Kogu juhatuse otsustada olid müüdavate söökide ja jookide hinnad. Kogu ruumides olid keelatud hasartmängud. Teised mängud nagu male, koroon, piljard, doomino ja meelelahutused olid tasuta. Eraldi oli kodukorras ära määratud, et auesimehe või liikme surma puhul määratakse tema matmiseks ja toetuseks omastele kuni 250 krooni. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1934. Nr.63)

1934. aastal toimusid järjekordsed Vabariigi Ohvitseride Keskkogu juhatuse valimised ning esimeheks valiti kindral-major Gustav Jonson ning üheks liikmeks POK auesimees kindral-major Ants Kurvits (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1934. Nr.79).

Antud aastal oli ka mitmeid juhtumeid, kus Tallinna Garnisoni ülem isiklikult pidi tähelepanu juhtima mitmetele väärkäitumistele, kus kaitseväelased ei täida sisemäärustikku, mis puudutab kaitseväelist viisakust tervitamise osas (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1934. Nr.154).

Lisaks eeltoodule juhiti ohvitseride tähelepanu, et vormirietuses võib käia ainult garnisoni ülema poolt määratud lokaalides, sest oli juhus, kus ohvitser viibis keelatud lokaalis ning komandandi märkuse peale lubas lahkuda, kuid ei teinud seda. Selle eest karistati ohvitseri 14. ööpäevase arestiga garnisoni arestimajas. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1934. Nr.173)

Käesolevas lõigus on toodud lühike ülevaade Kaitseväes sisemäärustikuga kehtestatud tähtpäevadest, mis kehtisid ka piirivalves. Kaitseväes peetakse järgmisi pühasid: uusaasta (1.jaanuar), Vabadussõja lõpupäev (3.jaanuar), kolmekuningapäev (6.jaanuar), iseseisvuspäev (24.veebruar), palvepäev, suur neljapäev, suur reede, ülestõusmispüha – 2 päeva, kevadpüha (1.mai), taevaminemise püha (ristipäev), nelipühi - 2 päeva, võidupüha (23.juuni), jaanipäev (24.juuni), usu puhastusepüha (31.oktoober), jõulupühad – 3 päeva, väeosa aastapäev. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1935. Nr.11)

Töö lõpetatakse kell 12 järgmistel päevadel: vaikselt laupäeval, nelipühi laupäeval, võidupüha laupäeval (22.juunil), jõululaupäeval (24.detsembril), vana-aastal (31.detsembril) ja väeosa aastapäeva eelpäeval.” (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1935. Nr.11)

Spordi saavutustest olulisimaks oli Piirivalve Ohvitseride Kogu ja Piirivalve Üleajateenijate Laskespordi Keskühingu ühine võistkond, kes võitsid Eesti Laskurliidu ühingute- ja ringkondade laskevõistlusel 1934. aastal parima võistkonnana Kaitseministri rändauhinna (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1935. Nr.51).

Laskeoskuse kõrget taset näitas see, et Eesti Laskurliidu ühingute- ja ringkondade laskevõistlustel Kaitseministri rändauhinna (hõbedane taldrik) saavutas Piirivalve Ohvitseride Kogu ja Piirivalve Üleajateenijate Laskespordi Keskühingu ühine võistkond esikoha veel 1935. ja 1936. aastal (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1937. Nr.3).

1937. aastal toimusid järjekordsed Vabariigi Ohvitseride Keskkogu juhatuse valimised ning taas valiti esimeheks kindral-majoor Gustav Jonson. Revisjonikomisjoni liikmeks valiti POK auesimees kindral-majoor Ants Kurvits. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1937)

Alates 22. detsembrist 1939 vabastas Vabariigi President kindral-major Ants Kurvitsa VR I/2 teenistuse huvides Piirivalve ülema ametikohalt ja määras ta Sõjavägede Nõukogu alaliseks liikmeks. Samast kuupäevast vabastas ta ka Piirivalve ülema abi kolonel Arved Engmaa VR I/3, II/3 sõjaväeteenistusest aja väljateenimise tõttu. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1939. Nr.148)

Uueks Piirivalve ülemaks määrati 22. detsembrist 1939 Piirivalve Talituse Üldosakonna ülem kolonel Johan Paul ning Piirivalve ülema abiks Petseri Jaoskonna ülema kolonel Artur Viilip VR II/3 (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1939. Nr.148).

Siseminister avaldas oma käskkirjas tänu kindral-major Ants Kurvitsale, kes organiseeris Piirivalve ja juhtis seda edukalt 17 aastat, lisades ,et tema asjatundlikul juhtimisel on Piirivalvest kujunenud ajanõuetele vastav organisatsioon. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1939. Nr.148)

30. detsembril 1939 kinnitas Piirivalve ülem ohvitseride aukohtu koosseisu 1940. aastaks järgmiselt: kol-ltn A. Viilip VR II/3 (eesistuja), liikmeteks kol-ltn F. Tõnso VR I/3, kol-ltn A. Lüüs VR II/3, kol-ltn J. Labidas ja major A. Saluoja. Tagavaraliikmeteks määrati major A. Kõrgma ja kapten J. Koeli. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1940. Nr.157)

Lisaks kinnitati Piirivalve väeosäulema õigusteta vanemohvitseride aukohtu koosseis 1940. aastaks järgmises koosseisus: kol-ltn A. Viilip VR II/3 (eesistuja), liikmeteks kol-ltn F. Tõnso VR I/3, kol-ltn A. Lüüs VR II/3, kol-ltn J. Labidas ja major A. Kõrgma. Tagavaraliikmeteks major A. Saluoja ja major R. Uuk VR II/3. Aukohtu tegevusaasta algas 1. jaanuaril 1940. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1940. Nr.157)

3.2 Piirivalve Ohvitseride Kogude likvideerimine 1940

Aasta algas POK korralise üldkoosolekuga 4. jaanuaril 1940 kell 12.00 Piirivalve Talituse ruumides Toompea lossis.

Üldkoosoleku päeval oli Piirivalves 43 ohvitseri ja üldkoosolekust võttis osa 8 esindajat. Kauaaegse juhatuse esimehe kolonel A. Engmaa asemele valiti kolonelleitnant A. Viilip VR II/3. Kolonelleitnant- A. Lüüs sai VR II/3 abiesimeheks. Juhatuseliikmeteks määrati major A. Saluoja ja leitnant A. Võting ning tagavara liikmeteks major K. Sillard ja kapten E. Kruus. Revisjonikomisjoni liikmeteks olid kolonelleitnant F. Tönso VR I/3, kolonelleitnant J. Labidas, major A. Kõrgma, kapten E. Kukeste ja kapten K. Matson, revisjonikomisjoni tagavaraliikmeteks major R. Uuk VR II/3 ja major M. Pütt. Majavanemaks sai kapten J. Koel. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1940. Nr.7)

Aasta algus oli särav suusaspordi saavutustes, kus Vabariigi Presidendi nimelise Tallinn-Valka-Tallinn teatesuusatamises tuli Piirivalve Narva Jaoskonna meeskond 21 meeskonna arvestuses juba kolmandat korda järjest esikohale ja nad said jäädavalt Vabariigi Presidendi rändauhinna (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1940. Nr.7).

Piirivalve ülem määras laskeperioodi 1. aprillist 1940 1. aprillini 1941, mille eest vastutasid rajooni ülemad. Samuti kehtestas ta laskemoona kasutamise normid igale laskjale. Näiteks Ohvitseride Kogule ja Jaoskonna Allohvitseride Laskespordiühingutele määrati perioodiks 1940/41 laskemoona järgmiselt:

- 1) täiskaliibrilise püssi ja väikekaliibrilise püssi padruneid 50 tükki iga koosseisus oleva ohvitseri ja kaadriallohvitseri ja sõduri peale.
- 2) Püstolipadruneid 25 tükki iga koosseisus oleva ohvitseri, kordoni ülema, vanemvalvuri ja neile vastavatel ametikohtadel teenivate kaadriallohvitseride ja sõdurite ning iga teenistuskooerajuhi peale (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1940. Nr.53).

Seoses Eesti Vabariigi ja Nõukogude Liidu vahel sõlmitud vastastikuse abistamispakti täitmisega hakati piirivalve koosseise vähendama ning piirivalve varasid üle andma NSVL-i Piirivalve osadele. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1940. Nr.118)

2. augustil 1940 andis Piirivalve ülem käsu Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevus ühes asutuste ja ettevõtetega lõpetada 3. augustiks 1940. Piirivalve Ohvitseride Kogu likvideerimiseks määrati komisjon koosseisus major K. Matson (esimees), liikmeteks major E. Kukeste ja kogu esindajad major A. Saluoja, major J. Koel ja kapten A. Võtsing. Ohvitseride Kogu likvideerimine tuli lõpetada 31. augustiks 1940. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1940. Nr.110)

Sama käskkirjaga anti korraldus lõpetada 3. augustiks Piirivalve Allohvitseridekogude Abiandmiskapitali tegevus ning likvideerimine lõpetada 20. augustiks. Lisaks lõpetati 3. augustiks Piirivalve Allohvitseride Laskespordi Keskühingu ja jaoskondade allohvitseride laskespordiühingute tegevus. Piirivalve Jaoskondade Allohvitseridekogude tegevus ühes kogude asutuste ja ettevõtetega tuli lõpetada 5. augustiks 1940. Allohvitseridekogude likvideerimise kuupäevaks määrati 31. august 1940. (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1940. Nr.110)

Peale kogude tegevuse lõpetamist alustati ka isikkoosseisude vähendamist. 26. augusti 1940 aasta käskkirjas avaldas Piirivalve ülem Siseministri käskkirja nr. 145, kus vabastati tegelikult sõjaväeteenistusest koosseisu vähendamise tõttu alljärgnevad Piirivalve ohvitserid

1) alates 20. augustist:

- Narva Jaoskonna Narva rajooni ülem kapten Voldemar Valdur,
- Narva Jaoskonna Vanaküla rajooni ülem kapten Jaan Laas,

2) alates 25. septembrist:

- Petseri Jaoskonna Kivitee rajooni ülem kapten Robert Lamp,
  - Narva Jaoskonna Plüssa rajooni ülem kapten Ludvig Saaré,
  - Tallinna Jaoskonna Võsu rajooni ülem kapten Rudolf-Johannes Rünk.
- (Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsud 1940. Nr.125)

Veel mõne kuu jooksul vabastati ohvitserid teenistusest või viidi teenistust edasi jätkama teistesse sõjaväeosadesse. Selle tegevuse tulemusel lõpetas Piirivalve oma tegevuse.

KOKKUVÕTE

Piirivalve Ohvitseride Kogu loomine ajal, mil organisatsioon alustas oma tegevust, oli väga vajalik. Igapäevast teenistust juhtisid ohvitserid ning nende koondamine ühte kogusse oli vajalik juba informatsiooni vahetamise osas. Kuna teenistus oli pingeline, siis ei olnud kõigil ohvitseridel alati võimalik koosolekutest osa võtta, kuid seda tehti esindajate kaudu.

Antud töö eesmärgiks oli ülevaate saamine Piirivalve Ohvitseride Kogu tegevusest aastatel 1923-1940. Algusaastate põhitegevus oli Ohvitseride Kogu tegevuse käivitamine ja selleks juhatuse koosseisude loomine, kelle juhtimisel kogu täitis temale pandud eesmärgid .

Piirivalve Ohvitseride Kogu moodustas kogu organisatsiooni selgroo, mis tähendab, et kogu tegevusest võtsid osa ohvitserid, kes aitasid kaasa piirivalve arengule ja löid organisatsioonile püsiväärtused. Aastapäevade tähistamine näitab asutuse staažikust ja järjepidevust. Traditsioonide loomine ja ajaloo talletamine olid üheks peamiseks ülesanneteks Ohvitseride Kogus. Näitena võib tuua piirivalve 10. aastapäeva puhuks Oskar Angeluse koostatud albumit ja selle jagamist kõigile piirivalvuritele.

Ohvitseride Kogu tegevus oli suunatud järgnevatele valdkondadele:

- 1) Ohvitseride koolitamine ja isamaaline kasvatus;
- 2) Piirivalve jaoks püsiväärtuste loomine ja ajaloo säilitamine;
- 3) Traditsioonide alustamine;
- 4) Liikmete abistamine ja rahalise toetuse võimaldamine;
- 5) Organisatsiooni kultuuri arendamine.

Kogu tegevus oli juhtivaks ja abistavaks jõuks nii teenistuses kui ka igapäevatoimetustes. Ohvitseride Kogu oli see, kes lõi aluse piirivalve traditsioonidele ja Piirivalve aastapäeva tähistamine igal aastal 1. novembril oli oluline kogu organisatsioonile.

Liikmemaksude arvelt muretseti vajalik kirjandus. Selle tulemusel said kogu liikmed olla kursis riigis ja välismaal toimuvaga ning samuti oli võimalus ise kirjutada artikleid piirivalve elust ja teenistusest. Ohvitseride Kogu pidas oluliseks ka piirivalve rinnamärgi loomist, millega tunnustati tublimaid ja teenekamaid piirivalvureid.

Kõige olulisemaks võib pidada Ohvitseride Kogu poolt algatatud plaani kinkida Piirivalve organisatsiooni 10. aastapäevaks Piirivalve Valitsusele piirivalve lipp.

Kogu poolt loodud Laenu- ja hoiukassa tagas abi kõigile liikmetele, kellel oli vaja oma elujärge parandada, kuna alati oli võimalus saada väikese protsendiga laenu ja seda enda vajadusteks kasutada.

Piirivalve tegevus ja saavutused erinevatel spordialadel oli kõnekaks väljundiks Ohvitseride Kogu pikaajalisele sisukale tööle.

Tänapäeva Piirivalve Ohvitseride Kogul on möödani kestnud nii mõndagi õppida. Eriti just erinevate spordialade propageerimist ja ohvitseride motiveerimist, et nad hakkaksid tavapärasest rohkem spordiga tegelema ning osalema erinevatel kaitseväge võistlustel.

Tänapäeva tingimustes on Eesti Piirivalvel kohustus Euroopa Liidu ees ja ühinemine Schengeni ühtse viisaruumiga esitab erilisel kõrgeid nõudmisi ohvitseridele nende teadmiste ja oskuste osas. Erinevad missioonid ja koostöös osalemine nõuab lisaks keeleoskusele ka teadmisi erinevate rahvaste kultuuridest ja tavadest, sest riigiametnike ja eelkõige ohvitseridena on piirivalvurid eeskujuks teistele. Siit ka autori ettepanek lisaks POK-i juhatusele määrata igasse piirkonda ohvitser, kes juhatuse heakskiidul korraldab erinevaid loenguid ning selleks võiks olla sari nimetusega „Kultuurid ja tavad”. On teada, et igal kuul toimuvad piirkonnas nõupidamised, kus valdavalt on kõik ohvitserid koos. Seal oleks hea võimalus pidada loenguid erinevate riikide kultuuride kohta. Kuna teenistusülesanded nõuavad ohvitseridelt erinevat kirjatööd, esitluste ning ettekannete tegemist, siis antud esitluste ja ettekannete tegemine teistele arendaks nii ohvitseri enda kui ka kolleegide teadmisi ja oskusi.

Samuti saab piirivalve juhtkond jagada oma töö- ning reisikogemusi kaasohvitseridega, kui tekib vajadus esindada oma riiki.

Piirivalve on selline organisatsioon, kus ohvitseride teenistuskohad on erinevates kohtades ning ühisüritusi on raske korraldada. Sellest tulenevalt saadakse kokku korra aastas üldkoosolekul ja ülejäänud aja tegutseb Ohvitseride Kogu juhatus. Tegevus on suhteliselt Tallinna keskne ning juhatuse poolt eraldatud rahadega saab piirkonnas POK-i juhatust esindav ohvitser korraldada ühiseid koosviibimisi, kus õpitakse tundma etiketti, erinevate jookide serveerimist ja tellimist ning üldiseid lauakombeid. Antud ürituse korraldamine kord kvartalis ei oleks eriti kulukas ning igas kvartalis on ka mõni tähtpäev, et pidulik koosviibimine korraldada. Sellega panustatakse ka ohvitseride pereellu, kus koosviibimisele on kaasatud ka abikaasad, kes pingelise teenistuse juures alati kodus toetavad ja sellise ürituse kaudu premeeritakse ka neid.

Töös ei ole kajastatud piirivalve ohvitseride probleeme, kuid nagu tänapäevalgi on ahvatlusi palju, mis võivad ja on kahjustanud ohvitseride karjääri ning mainet. Ka algusaastatel olid probleemiks hasartmängud ning alkohol ja siinkohal oligi POK-i üks eesmärkidest leida ohvitseridele vääriline tegevus, et nõrgema iseloomuga ohvitserid kiusatustest päästa. Aktiviseerides POK-i tegevust ning loengute ja ürituste raames on võimalik ohvitseride väärrikust tõsta ja neid eemale hoida tegevustest, mis kahjustaksid piirivalve mainet.

Ohvitseride Kogu tegevus oli üks osa piirivalve organisatsioonikultuurist ja iga selle tegevus avaldas kas otseselt või kaudselt mõju kogu organisatsioonile. Kogu tegevus oli suunatud piirivalve püsiväärtuste kujundamisele ja piirivalves teenivate piirivalvurite kasvatamisele. Ohvitseride Kogu liikmete tegevus muutis piirivalve üheks prestiižikamaks organisatsiooniks, kus ameti au ja väärikus peegeldus piirivalvurite tegudes.

Kaasajal on ohvitseridel omavaheliseks läbikäimiseks suuremad võimalused ning autor leiab, et POK-i tegevust peaks laiendama ja piirkondlikul tasandil panema ohvitserid tööle, et elavdada omavahelist suhtlemist ning propageerida tervislike eluviise.

RESÜMEE

The creation of Border Guard Officers' Association in the period when this organization started its existence, was very necessary. Everyday service was led by officers and gathering them to one association was very important to change information between people. Due to the fact that service was intense, every officer just couldn't attend the meetings all the time. Then it was made by representatives.

The object of this paper was to get an overview about Border Guard Officers' Association's activities during 1923-1940. In the beginning years, the main activities according to the sources were starting up the activities of officers' association and creating the staff to lead this organization.

Border Guard Officers' Association was the most important part of the whole organization. In this organization there took part officers who helped to develop the border guard system and created values for it. Celebrating anniversaries shows importance of this organization. Creating traditions and respecting the history were the main objectives in officers' association.

The action of the Officers' Association was pointed to the following themes:

- 1) educating the officers and developing patriotism;
- 2) creating the values for border guard and maintain historical importance;
- 3) starting up the traditions;
- 4) helping the members and allowing for financial support;
- 5) developing the culture of the organization.

All the action was leading and supporting force in service time and everyday life. Officers' Association was the one, who created traditions for Border guard and celebrating the anniversary in 1st November was important to whole organization.

From the taxes of members, organization bought important literature. Thanks to it, all the members knew what is going on in the whole world and also had a chance to write articles about border guard service and actions.

For the Officers' Association was important to create a border guard cord, which was given to the decent and deserving border guards.

The most important thing what was created by the staff of the Border Guard Officers' Association, was making a gift to Border Guard Government, symbolizing organization's 10th year anniversary - the flag of the border guard.

The Loan and Savings Fund, which was created by the associaton, guaranteed its help to the all members, who needed some support. Every time was a chance to get debt with a small interest and use it for any reason they wanted.

The results and actions of the Border Guard in different sports events were outcome in long terms with hard work.

Present day Border Guard Officers' Association has lot to learn from history. Especially promoting different sports events and turning more attention to practise sports and participate in different military events.

In present day terms Estonian Border Guard has duties for European Union and joining with Schengen visa system presents high claims to officers about their knowledge and skills. Different missions and cooperating demands in addition to language skills also knowledge about culture and traditions of different nations. Being an official and especially officer demands to be an example to others. Here is author's suggestion for addition to Border Guard Officers' Association's staff, create to every district an officer, who organizes different lectures and it could be headlined as "Cultures and traditions". It is known that every month in district takes place a conference, where attend main part of all officers and it could be a good chance to present lectures about different cultures in different countries. Due to the fact that service

demands from officers different papers, presentations and reports, so making the presentations to others develops the knowledge and skills of all the people who attend in the meeting. At the same time we have directorate of border guard, who could speak about their experience considering working and travelling themes, to colleagues, should they represent their country.

Border guard is already such an organization, where officers work in different places and it is hard to organize common events. Due to that, organization holds a meeting once a year. The directorate of this organization works in other period of time. The action is so called Tallinn-orientated and for the money, which is given by directorate, the representative officer of directorate can organize different events. It is possible to hold common meetings, where people get to know about etiquette, serving different drinks and how to order them. Organizing this event once in a quarter is not expensive, and also there are celebrations too. By doing it, we can support family life, because our families support a lot us in service.

In this paper there are not considered problems of border guard officers, which may damage and have already damaged our system and reputation. In the beginning years there were problematic factors gambling and alcohol. That was one objective also to find activity for officers, to save weaker officers getting into trouble and keep away from such activities.

All the action was orientated to design border guard values and to educate border guards. All the action of Officers' Association changed border guard institution as one of the most prestige organization, where honor and dignity reflected what they were doing.

Nowadays there are more chances to communicate between officers. Author found out that the actions of Border Guard Officers' Association should be enlarged to make it more interesting to communicate and promote healthy lifestyle.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1. Angelus, O. 1935. Piirivalve 1922 – 1932. Tallinn: AS, „Ühiselu”
2. Eesti Politseileht 1923. Nr 26/27.Lk 371-372.
3. Eesti Politseileht 1924. Nr 25.Lk 406.
4. Eesti Politseileht 1927. Nr 52.Lk 785.
5. Eesti Politseileht 1928. Nr 34.Lk 497.
6. Eesti Riigiarhiiv, f. 980, n. 2. t. 12, l. 71.
7. Eesti Riigiarhiiv, f. 980, n. 1. t. 130, l. 117.
8. Eesti Riigiarhiiv, f. 980, n. 1. t. 96, l. 93; 93B.
9. Eesti Riigiarhiiv, f. 980, n. 1. t. 130, l. 58p)
10. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 199, l. 28.
11. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 199, l. 32.
12. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 160, l. 39-40.
13. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 17.
14. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 23.
15. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 23B.
16. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 48.
17. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 49.
18. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 50B.
19. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 2. t. 1, l. 51.
20. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 199, l. 2-3.
21. Eesti Riigiarhiiv, f. 981, n. 1. t. 199, l. 5.
22. Eesti Riigiarhiiv, f. 979, n. 1. t. 289, l. 30.
23. Eesti Riigiarhiiv, f. 979, n. 1. t. 38, l. 67.
24. Ohvitseride teenistuskäigu seadlus 28.11.1938. – RT 1938, 100, 871.
25. Piirivalveameti arhiiv, Päevakäsk 1922 – 1940.a.
26. Traksmaa, A. 1992. Lühike Vabadussõja ajalugu. Tallinn: Kirjastus Olion.
27. Sõdur. 1933. Nr 40.Lk 1125.
28. Sõdur. 1933. Nr 18/19.Lk 590.

29. Sõdur. 1933. Nr 18/19.Lk 591.
30. Sõdur. 1937. Nr 43/44.Lk 1046.
31. Sõdur. 1937. Nr 43/44.Lk 1056.
32. Vabariigi ohvitseride põhikiri. 17.12.1927. – RT 1927, 112, 1213.
33. Valdre, J. 2006. Eesti Laskesport Argentiina karika valguses. OÜ Vali Press
34. Valitsusasutiste tegevus 1934: 228.
35. Võime, L. 2007. Eesti Piirivalvest 1918-1940. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
36. RT 1933, 37.
37. RT 1933, 37, 287.
38. RT 1938, 100, 871.